

DESANTIT (3)

Olinhan siellä mukana minäkin. Nuorena miehenä, vasta pojankoltiaisena. Ei ihmeempää tietoa maailmasta, eikä oikein mistään muustakaan.

Kyllillä kulki huhu, että Rautjärvellä oli nähty omia ja vähän muidenkin poikia pahojaan tekemässä. Olivat häijyn näköisinä luikkineet karkuun piippolakit vaappuen ja rumat rätingit heiluen, kun niitä meidän joukko lähestyi. ”Tesantteja”, sanottiin. Rääsylväiset olivat molottaneet venäjää ja suomea sekaisin. Saa-neet oppinsa kapinoitsijoilta ja isänmaan pettureilta.

Kiinnihän ne lopulta napattiin ennen kuin enemmän tuhotöitä jäi kontolle. Yksi ammuttiin pystyyn, toinen juoksi pajukko rapisten karkuun, mutta Kymälahden suunnalla rysään jäi lopulta sekin. Kolme tummanpuhuvaa, partaista miestä raahattiin sitten kunnantalolle, missä näitä alettiin joukolla hiillostaa.

Kapeasta ovenraosta seurailin hikeä otsalohkolta valuen, kun hurjan näköisiä äijjiä kuulusteltiin. Yksi näistä, Pekka tai Pedja nimeltään, kertoi tulleeensa rajan yli muiden mukana vapauttamaan suomalaisia räjäyttämällä rautatien ja maantien pätkiä lähiseuduilla. Toinen, autonkuljettaja Koski oli yrittänyt hankkia tietoja suomalaisten joukkojen vahvuuksista ja liikkeistä. Sotilasvarastot piti kuulemma pamauttaa taivaan tuuliin ja syytettävä metsät helvetin lieskoihin.

Kuulemaa tuollaiset tarinat molemmille tiesivät. Lyhyt kenttäoikeus käytiin ja molemmat kuljetettiin

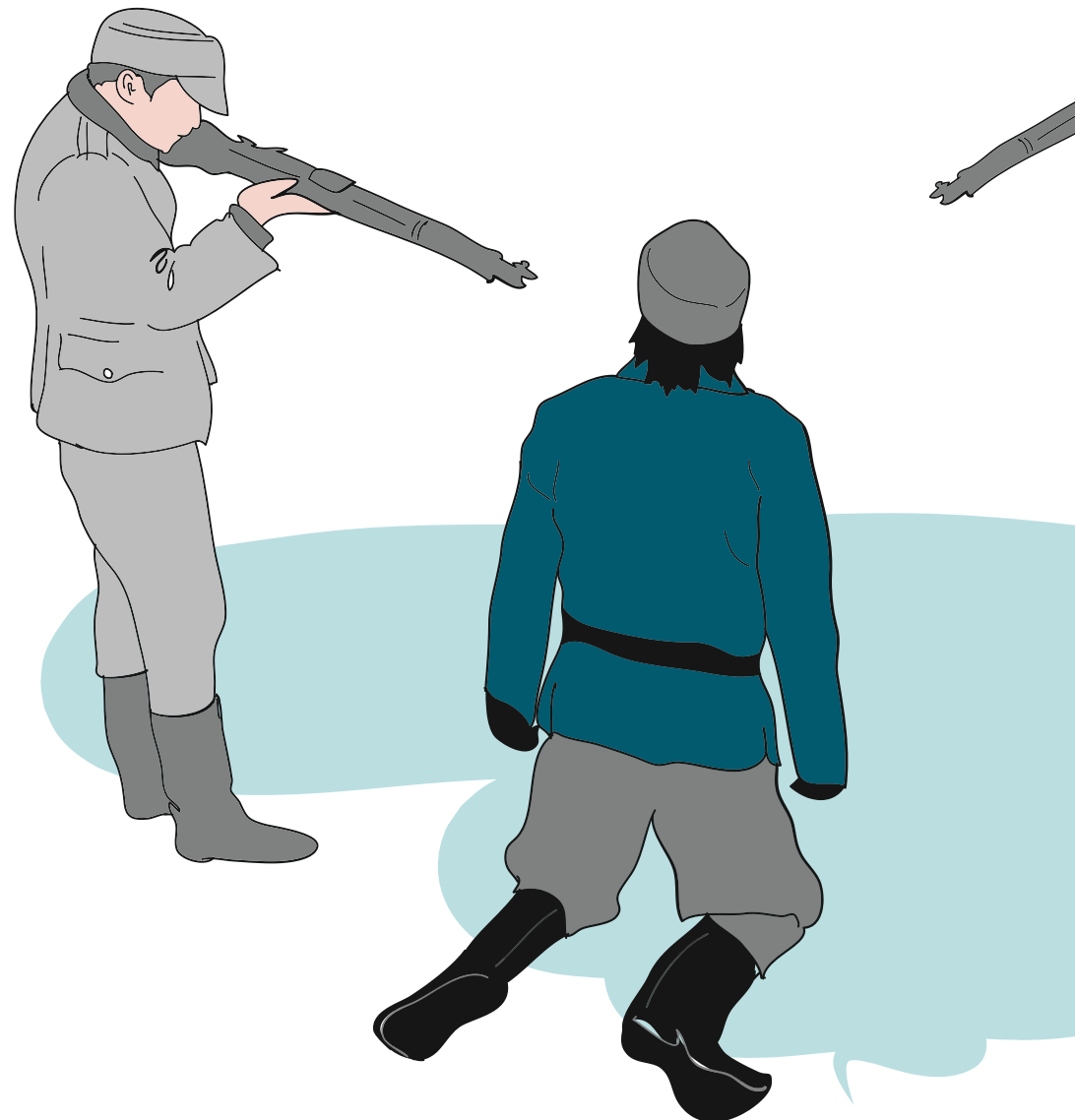
pappilan perunakellarin lähetyville ja ammuttiin sinne.

Kolmas mies, varsinainen ”Tsitsikov”, oli venäläinen luutnantti, jonka mongerruksesta ei kukaan ottanut selvää. Kapeakasvoinen ryssä vietiin välillä navetan kellariin miettimään syntejään, mutta yritti pannainen yöllä sieltä karata. Onneksi vartiossa sattui tuolloin olemaan pystyvä mies, joka laski kuulat läpi miehen niin, että tämä melkein katkesi keskeltä kahtia.

Ryöppäänmäelle nuo onnettomat sitten haudattiin. Samaan paikkaan, jonne tungettiin myös ne komppanian ruokajonosta tavatut ja ammutut vakoilijat, joista toiselta puuttui hatusta kokardi ja toisen saappaat olivat kuin toisesta maailmasta, kuten olivatkin.

Monenlaista hiippailijaa tuolloin seudulla liikkui, niin maalla kuin ilmassa. Venäläisten koneet lensivät kerrankin ylitse välirauhan jo tultua ilmeisesti sotasankareitaan etsiskellen. Hiidenniemen alueella oli nähty oudosti liikuskelevia sotilaita. Desantti-jahtiin määrätty isäni kertoi myöhemmin, että kun he alikersantti Häyhän johtamana motittivat joukkion pellon laidassa olleeseen latoon ja pysyivät antautumaan, onnettomat kieltäytyivät. Ei siinä auttanut edes vakuutus rauhan tulosta. Kolme miehistä tapettiin ja yksi joukon jatkeena ollut nainen räjäytti itsensä käsikranaatilla. ■

Pekka Vartiainen

RAUTJÄRVELLÄ KESÄLLÄ 1943 (4)

Poika tuijottaa suoraan minuun. Pelosta tummat silmät nauliintuneena rähjäisiin kasvoihini. Joku luutnantti polottaa ja meinaa tulla silmille. Yritän vastailia ja pysyä rauhallisena. Kyllä, kyllä minä sieltä tulin. Tarkoitus oli juuri se, mitä arvelinkin. En, en minä ketään vihaa, en erityisesti. Omaa sotaa kai tässä kaikki käydään. Yksin ja yhdessä. Selviydytään ja tullaan sitten toimeen, kun tämä kaikki päättyy.

Pojan hiukset ovat liimautuneet otsalta hieken. Toisella kädellä hakee tukea oven karmista. Suu hieman auki nielaisee kerran pari. Tekisi mieli kertoa pikkukaverille, että ei tässä mitään hätää ole. Aikuiset vain vähän praattaa. Kaikki selviää ja sitten taas saadaan pinkoa paljain jaloin pellon piennarta.

Luutnantti sähähtää. Rinnassa tuntuu pientä kipua. Kun ei saisi henkeä. Painan päätä alas. Kun saisi nukahtaa ja herätä vasta huomenna.

Isän asialla tässä ollaan. Tulivat äidin kanssa rajan yli, lahtareiden amputat luodit surisivat korvis- ja joku niistä osuikin. Isä näytti saunassa jalkaan tatuoitua arpeaan ja kertoili revolutsionista, jota olivat Suomeen hommaamassa. Nyt ollaan samalla asialla. Vaikka sota on jo hävitty. Niin kävi kuin sille edellisellekin.

Pojan sormet naputtavat karmin maalattua pinta. Minulta pääsee tahaton naurahdus, kun luutnantti intoutuu läksyttämään pahoista aikeistani. Ollaan vähän kaikki kuin pahaisia lapsia. Poika kääntyy sijoiltaan ja sulkee oven. Ajattelen, että onhan tämä komea huone.

Tuntuu kuin jokin ryömisi iholla piilossa parran alla. ■

Pekka Vartiainen

Talvi- ja jatkosodan aikana Suomen rajan tuntumassa toimi kirjava joukko venäläisten puolesta vakoilevia ja taistelevia joukkioita. Osa näistä koostui venäläisten alueelle lähettämistä ammattisotilaista, mutta mukana oli myös kansalaissodan aikana Suomesta Venäjälle paenneita yksityishenkilöitä sekä näiden jälkeläisiä. Desanttien toiminta kiihtyi kesällä 1943 ja oli huipussaan juuri ennen Neuvostoliiton suurhyökkäystä 1944. Desantteja jäi tuolloin myös paljon kiinni eri puolilla rajaa. Tiedot desanttien kohtaloista ovat kirjallisten lähteiden puuttumisen vuoksi vaillinaisia, mutta Rautjärveltä tunnetaan muutamia todistettavia tapauksia.

 <https://urly.fi/1mtQ>

 Kirsi Pääskyvuori

THE SUBVERSIVES (3)

Yes, I was there too. As a young man, just a half-grown lad. No particular knowledge of the world or anything else, really.

It was rumoured around the villages that at Rautjärvi, some of their own and a few other boys had been seen up to no good. With ugly looks, they had scarpered, pointed hats swaying and evil rags swinging, when our gang approached. "Subversives," they said. The rag-tags had spouted forth in a mixture of Russian and Finnish, evidently learned from the revolutionists and traitors of the fatherland.

Yes, they were eventually caught before managing to do more mischief. One was shot where he stood, another ran off through the rustling willows, but he, too, was finally cornered around Kymälähti. Three bearded men were then carted off to the municipal hall, where they were grilled by numerous interrogators.

Sweat running down my face, I watched through a crack in the door the wild-looking chaps being questioned. One of them, Pekka or Pedja by name, said he had come across the border with others to liberate the Finns. He had blown up bits of railway and road in the region. Another, Koski the driver, tried to get intelligence on the strengths and movements of Finnish troops. Apparently, the intention had been to blow up the arms depot to smithereens and burn the forests in the flames of hell.

Death was the certain reward for such tales for both men. A brief court-martial was held, after

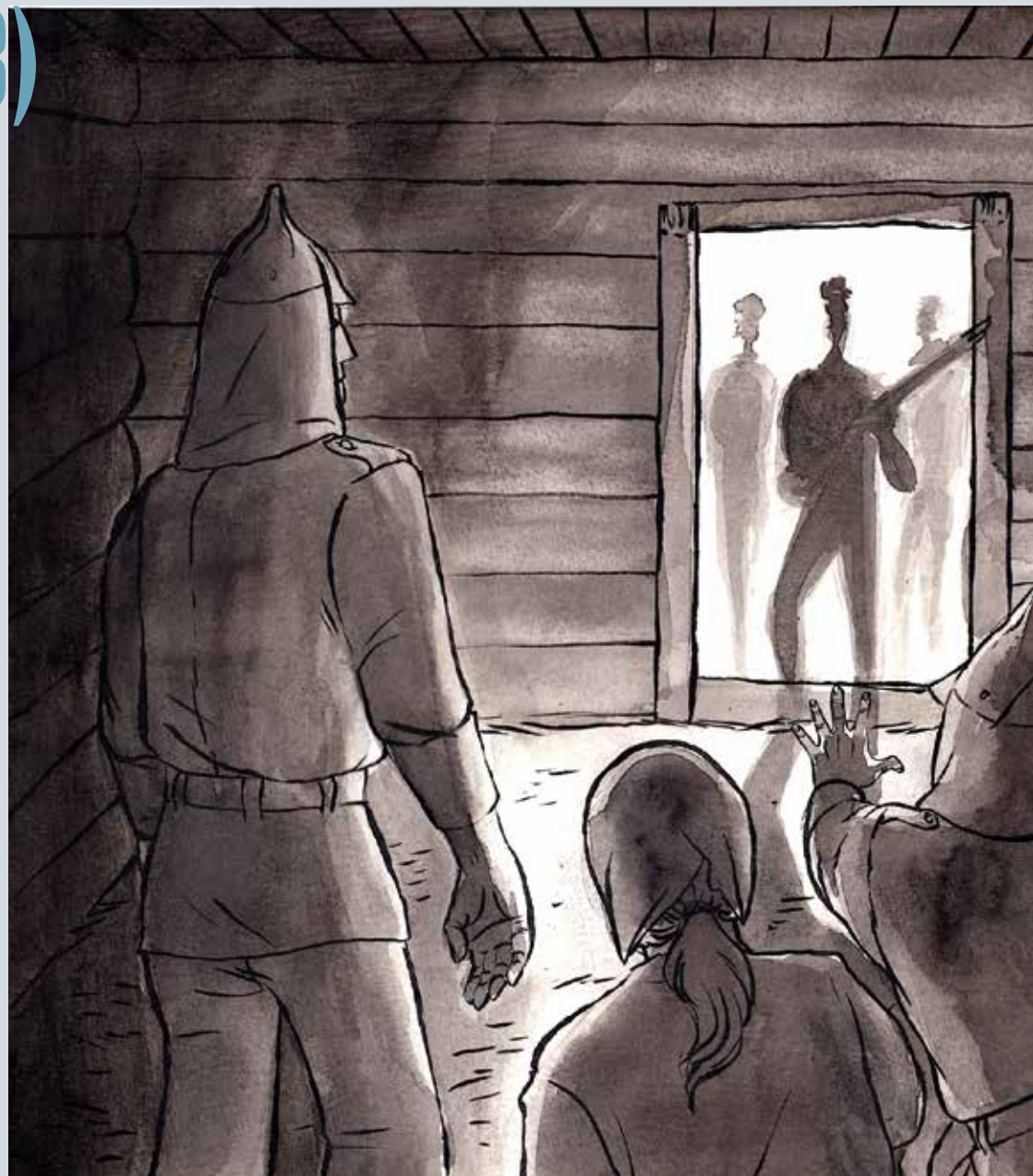
which both were taken to the vicinity of the vicarage potato cellar and shot there.

The third man was a Russian lieutenant whose language nobody could fathom. The thin-faced Russki was temporarily locked up in the cow house cellar to think about his sins, but tried to escape in the night. As luck would have it, a capable man happened to be on guard at the time: he sent such a barrage of bullets through the man that he was almost cut in two.

They were buried on Ryöppäänmäki hill. The same place also concealed the remains of the spies found in the canteen grub line and shot, one of them with the badge missing from his cap and the other with boots that looked like they had come from another world, which indeed they had.

That was a time when many kinds of folks slunk around the region, on land and in the air. One time, when the truce had already begun, Russian planes flew over, evidently searching for their war heroes. Soldiers moving in an odd manner had been spotted in the Hiidenniemi area. My father, who had been ordered to search for subversives, later told me that when, led by Sergeant Häyhä, they trapped the gang in a barn at the edge of a field and told them to surrender, they refused. Assurances of the coming peace made no difference. Three of the men were killed, and a woman in the group blew herself up with a hand grenade. ■

Transl. Annira Silver

<https://urly.fi/1CyQ>

Anni Jokitalo

RAUTJÄRVI, SUMMER 1943 (4)

The boy stares straight at me, eyes dark with fear and glued to my battered face. Some lieutenant is spouting forth and almost getting physical. I try to give answers and stay calm. Yes, that's where I came from. The intention was just as you thought. No, I don't hate anyone, not specially. Surely we're all fighting our own war here, alone and together. We'll come through it and then we'll get along, when all this eventually ends.

They boy's hair is stuck down on his forehead with sweat. He seeks support from the door jamb with one hand. Mouth slightly open, he swallows once or twice. I'd like to tell the little fellow that everything is all right. The grown-ups just talking a bit. All will be cleared up and then you can scoot around again in bare feet, shirt-tail flying, along the edge of the cornfield.

The lieutenant hisses. There is a slight pain in my chest. Like I can't breathe. I bow my head. If

one could just go to sleep and wake up tomorrow.

He is here sent by his father. Crossed the border with mother, slaughterers' bullets buzzed round their ears and some even hit them. Dad had shown him the scar tattooed on his leg in the sauna and talked about the revolution they were organising in Finland. We are on the same business. Even though the war is probably already lost. Went the same way as the last one.

The boy's fingers drum the painted surface of the jamb. An involuntary chuckle escapes from me when the lieutenant gets carried away, berating me for my evil intentions. We're all a bit like mere wretched kids. The boy turns on his heels and closes the door. I think that well, this is a fine room.

It feels like something crawling on my skin, hidden under my beard. ■

Transl. Annira Silver

During the Winter and Continuation Wars, motley gangs of saboteurs and spies were active in the Finnish border area, working for the Russians. Some were professional soldiers dispatched to the area by the Russians, but there were also individuals who had fled from Finland to Russia during the Civil War, as well as their descendants. The activities of these 'desants' escalated in the summer 1943, reaching a peak just before the massive Soviet Union offensive in 1944. At that time, many of them were also captured on both sides of the border. With few written resources, details of the desants' fates are scant, but a few proven cases are known to have happened in Rautjärvi.